

Nadaljujemo z zgodbo o partizanskih umorih petih mladih deklet na širšem celjskem območju. Olga Kukovič je še danes zakopana v neki globeli. Roziko Verk so partizani posilili, potem je zanosila in se vrgla pod vlak. Angelo Meh je vedevejevec potolkel s kamnom.

Olga Kukovič

Med prebivalci Planine pri Sevnici in Šentvida pri Planini je še danes živ spomin na zločin, ki so ga partizani pozno jeseni 1944 storili nad Olgo Kukovič s Planine pri Sevnici. O njenem umoru nimamo na razpolago nobenega pisnega vira. Edini vir so tako pričevanja še živečih krajanov, ki so bili žive priče zločina. Po njihovem pripovedovanju je Olga Kukovič veljala za izredno lepo dekle s svetlimi dolgimi lasmi. Pred vojno je v svojem kraju delovala v kulturnem društvu in tudi nastopala v raznih

Foto: Ivo Zajdel

tel znebiti, kar je bilo najlaže izvesti tako, da so ji naprtili izdajstvo in jo usmrtili. Toda tudi če bi dekle izdajstvo resnično zagrešilo, bi je po predpisih partizanskega kazenskega sodstva ne smeli kar tako usmrtiti, ampak bi jo morali izročiti sodišču IV. operativne cone, senat pri komandi Kozjanskega vojnega področja, ki je bilo pristojno za sojenje civilnim osebam na območju Kozjanskega. Tako pa njeno ime v vpisniku tega sodišča zaman iščemo med obsojenimi, kar samo potrjuje pravilnost domneve, da je pri usmrtitvi Olge Kukovič šlo za samovoljno usmrtitev in za navaden umor.

Grob brez križa

Kot pripoveduje Ivan Kranjc iz Šentvida pri Planini, so celo nekateri partizani takrat govorili, da dekle v resnici ni ničesar zakrivilo in da jo bodo usmrtili po nedolžnem. Na dan, ko se je to resnično zgodilo, mu je neki partizanski bolničar prizadeto dejal, da bodo spet ubili enega nedolžnega.

Ker so krajanje Šentvida pri Planini vedeli, da je dekle po krivem obtoženo izdajstva, se jim je smilila, zato so ji v župnišče, kjer je bila

Umori brez vesti

2. del

igrah. Ko je poleti 1944 na Kozjanskem nastalo t. i. osvobodeno ozemlje in ko so partizani zasedli tudi Planino pri Sevnici, je bila nad njimi celo zelo navdušena.

Mag. Štefan Tiselj iz Celja, ki je kot otrok v času vojne živel na Planini pri Sevnici, se še dobro spominja, kako je Kukovičeva njemu in drugim otrokom šivala na kape rdeče zvezde. Nekega dne, verjetno novembra 1944, pa so jo partizani aretirali in jo odpeljali v Šentvid pri Planini in jo zaprli v tamkajšnje župnišče, ki je bilo prazno, ker so Nemci župnika izselili. Tam so jo zasliševali pod obtožbo, da je nameravala partizane izdati. Dokaz naj bi bilo pismo, ki so ga našli pri njej.

Po nekaj dneh zaslišanja je partizansko "sodišče", katerega član je bil tudi učitelj iz Planine pri Sevnici J. R. z vzdevkom Žani, dekle obsodilo na smrt. Odgnali so jo v bližnjo "Farovško hosto", jo tam v globeli ustrelili in zagrebli. Zločin naj bi bil izvršil F. Ž., ki so mu domačini zaradi grbe dali vzdevek Punkelc. Veljal je za človeka, ki je opravljal partizanske umore "narodnih izdajalcev" in se s tem pred ljudmi celo postavljal.

Olgin grob je odkrila Darinka Koprivc iz Šentvida pri Planini. Ker je bilo truplo zakopano zelo plitvo, so se po njenem pripovedovanju iz njega še videli svetli lasje, po katerih je tudi takoj ugotovila, da je tam pokopana Olga.

Navaden umor

Ljudje v teh krajih zgodbi o Olginem izdajstvu, s katero so morilci hoteli pred njimi opravičiti njen umor, že takrat niso verjeli in so še danes prepričani, da ji je bilo pismo, ki naj bi ga bili partizani našli pri njej, podtaknjeno z namenom, da so jo lahko obtožili izdajstva in so se je lahko znebili. V času, ko so bili na Planini pri Sevnici partizani, se je namreč v Kukovičevo Olgo, ki je bila, kot že rečeno, zelo lepo dekle, zagledal neki partizanski častnik. Med njima se je vnela ljubezen in Olga naj bi bila z njim tudi zanosila. Ker pa so bile v partizanih ljubezenske zveze z ženskami nezaželene, povrh vsega pa je bil ta častnik že poročen, se je je ho-

zaprta, pošiljali hrano. Ena od pri našalk je bila Julka Jazbinšek iz Šentvida pri Planini. Svojo pripoved o tem, kako je zaprti Olgi Kukovič v šentviško župnišče nosila hrano in kako žalostno usodo je ta doživela, prizadeto sklene z besedami: "Nam vsem se je zelo smilila, a kaj, ko pa ji nismo mogli nič pomagati." Posmrtni ostanki Olge Kukovič še vedno počivajo v globeli "Farovške hoste" v Šentvidu pri Planini. Na kraju, kjer je njen grob, ni niti križa ali kakšnega drugega znamenja, ki bi pričalo o tem, kdo tam počiva.

Rozika Verk

Tudi zgodba o tragični usodi Rozike Verk iz Kacjega Dola pri Rogoški Slatini je enako tragična

kot zgodbe deklet, ki smo jih že opisali, le da se od njih nekoliko razlikuje. Rozike Verk partizani namreč niso umorili, so ji pa povzročili tolikšno gorje, da si je sklenila sama vzeti mlado življenje. To so ji storili prav tisti domači terenci in aktivisti, ki so med drugim umorili ameriškega pilota, kar je bilo že objavljeno v 13. številki *Demokracije*, 27. marca 2003. Ti so na območju Sv. Petra na Medvedjem selu (danes se kraj imenuje Kristan Vrh), Kačjega Dola, Malih in Velikih Roden in Cest v letih 1944—1945 nad domačini izvajali strahovito nasilje. Poleg številnih ropov živine in drugega premoženja so zagrešili tudi tri umore. Poleg že omenjenega ameriškega pilota so umorili še kmeta Alojza Žolgerja iz Kačjega Dola in mladega fanta Antona Čakša iz Cest pri Rogiški Slatini.

Roziko so posilili

Med tistimi, ki so postali žrtve ropanj teh zločincev, so bili tudi Verkovi iz Kačjega Dola. Njihovo

domaćijo so obiskali 15. avgusta 1944 ponoči. Po navedbah pisnega vira so gospodinjji Rozi Verk, od katere so zahtevali 20.000 nemških mark (RM), grozili, "da jo bodo obesili, če jim zahtevane vsote ne izročijo, ji vzeli nekaj zlatnine, 30 kg masti, 4 l olja, kakih 12 kosov pralnega mila, 4 dežnike, okrog 1.500 RM, neugotovljeno količino posteljnega perila in žepno svetilko". Z grožnjami so tudi dosegli, da jim je povedala, kje hrani v masti zalito meso. Tega je imela shranjenega v gorci. Ko se je ponudila, da jih bo tja sama vodila, v to niso privolili, ampak so zahtevali, da jim gorco pokaže in odklene njena mlada hči Rozika. Ko jih je dekle pripeljalo tja, so ji storili silo, kar je njena mati verjetno tudi slutila, da se bo zgodilo. Za pošteno in krščansko vzgojeno dekle je bil to seveda strahoten šok. Da pa bi bila zanjo tragedija še večja, je s posiljevalcem zanosila. Rozika, ki je imela fanta, s katerim sta načrtovala tudi poroko, onečaščenja svoje dekliske čas-

Olga Kukovič iz Planine pri Sevnici (druga z leve)

ti nikakor ni mogla preboleti. Odločila se je, da si bo sama vzela življenje. To je tudi storila. V kraju Podplat se je vrgla pod vlak in tako žalostno končala svoje komaj prebujajoče se življenje. Preden pa je to storila, je v slovo svojim domačim napisala pretresljivo poslovilno pismo, ki se je žal ohranilo samo v prepisu kot tipkopis.

Za zločin je dobil medaljo za hrabrost

Zločinci so bili po vojni za nekatere umore in rope sicer sojeni, vendar so bili kmalu izpuščeni, ker so bili kot nekdanji partizani pomiloščeni. Tako kot nikoli niso odgovarjali za umor ameriškega pilota, niso nikoli odgovarjali za posilstvo in posredno za smrt Rozike Verk. Glavni kolovodja teh zločincev je bil po vojni celo odlikovan z medaljo za hrabrost, čeprav je oblast imela na razpolago vse podatke o njegovem zločinskem delovanju med vojno.

Angela Meh

Zgodba o Angeli Meh iz Šmartnega ob Paki je zgodba o komaj 14-letnem dekletu, ki je postalo žrtev partizanskega morilca v prvih dneh po koncu vojne. Med vojno je žive-la sama z očetom v kraju Slatine pri Šmartnem ob Paki, saj ji je mati že zgodaj umrla. K njihovi hiši so po-

gosto prihajali partizani. Ker je bila, čeprav še mlada, lepo dekle, so jo začeli nadlegovati. Najbolj je pri tem izstopal neki pripadnik Vojske državne varnosti (VDV), ki je na vsak način hotel, da postane njegovo dekle. To je bil verjetno razlog, da se je Angela Meh odločila partizane naznaniti Nemcem. Zaradi tega je bila aretirana in 2. novembra 1944 obsojena pred partizanskim vojaškim sodiščem na smrtno kazen z ustrelitvijo. Iz vpisnika Vojaškega sodišča IV. operativne cone pa je razvidno, da ji je višje partizansko vojaško sodišče smrtno kazen spremenilo v kazen prisilnega dela z odvzemom prostosti. Kazen je tudi prestajala, ko je v zimi 1944—1945 morala za partizane kopati jarke.

Po prestani kazni se je po vojni vrnila k očetu v Slatine. Tu pa jo je poiskal prej omenjeni vedevejevec, jo s silo odvedel v bližnji gozd in jo tamkaj pobil s kamnom. Kljub hudim poškodbam na glavi je dekle preživelo in se vrnilo domov. Ko je za to izvedel morilec, se je znova vrnil in jo v gozdu pokončal s strelom. Njeni domači si njenih posmrtnih ostankov niso upali prenesti na pokopališče, tako da še danes počivajo v gozdu na kraju, kjer ji je bilo nasilno odvzeto mlado življenje.

Dr. Milko Mikola

S L O V O .

Sprejmite mnogo pozdravov zednjih od mene. S teškim srcem se poslavljam od tega sveta saj sem zečela še skoro komaj živeti. A jaz nemorem drugače. Prosim drage sosedje, imejte malo sočujja z mojo mamiko in sestro. Kolikor se zavedam nisem jaz nikomur nič žalega storila, če je pa blo kateremu kaj nevač ga prosim naj mi odpusti. Pozdravim vse sorodnike prijateljice in znance. Sedaj bodo gotovo nastale razne govovice a jaz prosim vsakega naj rajši molli za mene kod bime obrekoval, ter mi želi mirnen počitek v preranem grobu. Če je mogoče kateremu naj pomaga v tolažba moji dragi mamiki in sestri. Pozdravim tudi mojega drugega bratca v tujino. Mamiko poprosim ne žalujte preveč po meni plačajte za mene sv. Maše in če je mogoče mi dajte postaviti spomenik s sliko na njem pa napis: "Bož ti bodi mil sodnik". Moje ostanke pokopljite pri Sv. Petru. Vsem katere sem poznala jim želim srečno življenje in tudi srečno smrt.

Vzrok moje nearečne smrti je sestavljen iz teškoč ki so nam povzročali dotični ki so hodili na račun partizanov z nam ropat naj imajo teško vest.

Še enkrat najlepše pozdravim mamiko, Pavlico, Frančka vse sorodnike sosedje.

Pavlica povej Mihcu če se kedaj vrne, da jaz sem moja ooljubo držala on pa naj bo srečen. Tudi Kafketovo teto lepo pozdravim kakor Veroniko, Tinčeve Gajzinkove jim želim vse dobro v življenju. Ostanite si tudi v naprej prijatelji in se včasih naj spominjajo na me v molitvi. Nežiki in Anzeka tudipošiljam pozdreve čeravno.....

barsikaj bi še rada napisala pa mi nepride bedij na misel. Z Bogom pozdrav od nesrečne Rozike.

Obup je največje gorje,

Prijatelje spoznati nesreča te uči,

nemoreš v sreči brati kje prijateljstvo tiči.

Poslovilno pismo Rozike Verk, ki so jo partizani posilili. Ker je dekle zanosilo, je svoje življenje končalo pod vlakom.